

Eesti Maaülikool
Metsandus- ja maehitusinstituut

**Keskkonnaministeeriumi ja Eesti Maaülikooli Metsandus ja
maehitusinstituudi vahel 24.10.2019 sõlmitud töövõtulepingu
nr 4-1/19/197” aruanne**

Koostaja: teadur Tiit Maaten

Tartu 2019

TAUST

Metsageneetiliste ressursside säilitamisega seotud rahvusvaheline õiguslik taust

Rahvusvahelises plaanis on metsageneetiliste ressursside säilitamine *in situ* käsitletud nii Bioloogilise mitmekesisuse kaitse konventsioonis (CBD), mille Eesti Vabariigi parlament on ratifitseerinud kui ka MCPFE (Forest Europe) resolutsioonides:

S2 (Conservation of Forest Genetic Resources);

V4 (Conserving and Enhancing Forest Biological Diversity in Europe);

V5 (Climate Change and Sustainable Forest Management in Europe);

H2 (General Guidelines for the Conservation of the Biodiversity of European Forests);

L2 (Pan-European Criteria, Indicators and Operational Level guidelines for Sustainable Forest Management).

Nimetatud resolutsioonidele on teiste hulgas allkirja andnud ka Eesti Vabariigi keskkonnaminister. MCPFE (Forest Europe) metsageneetiliste ressursside säilitamist käsitlevate resolutsioonide rakendamiseks Euroopa riikides asutati 1994. aastal Euroopa Metsageneetiliste Ressursside Programm EUFORGEN (European Forest Genetic Resources Programme). Programmi katusorganisatsiooniks oli aastatel 1994 - 2017 *Biodiversity International*, aastast 2018 on programmi katusorganisatsiooniks Euroopa Metsainstituut (EFI).

MCPFE Varssavi (2007) deklaratsiooni lisas on EUFORGEN'i rolli Euroopas esitatud järgmiselt: *Promotion of conservation and use of forest genetic resources through the European Forest Genetic Resources Programme EUFORGEN) to contribute to the implementation of sustainable forest management in Europe. Coordinated by Biodiversity International, Timeframe: ongoing*".

Viimasel Forest Europe konverentsil Madridis, aastal 2015, allkirjastati ministrite poolt kaks resolutsiooni ja lühendit M2 kandvas resolutsioonis on kirjutatud järgmist: *"Continue pan-European collaboration on forest genetic resources through the European Forest Genetic Resources Programme (EUFORGEN)"; "Promote national implementation of strategies and guidelines for dynamic conservation and appropriate use of forest genetic resources under changing climate conditions"*.

Eesti on liitus EUFORGEN'i programmiga aastal 1998 ja osaleb ka programmi 6. töösükli (2020 – 2024) töös. EUFORGENi kohta on täiendav informatsioon saadaval: www.euforgen.org .

Metsageneetiliste ressursside infosüsteem EUFGIS

Aastatel 2007 – 2010 viidi Euroopa Komisjoni kaasfinantseerimisel läbi projekt, mille inglise keelne nimi oli *„Establishment of a European Information System on Forest Genetic Resources“*. Projekti peamiseks tulemiks oli EUFGIS'i andmebaas kuhu kanti Euroopa riikide geenireservimetsade asukohad ja muu asjakohane info. Enne andmebaasi valmimist töötati välja geenireservimetsade miinimumnõuded, pikalt kasutusel olnud mõiste *„forest gene reserve“* (geenireservimets) asemel võeti kasutusele mõiste *„gene conservation unit“*. Eesti keeles võiks antud termini sobivaim tõlge olla geneetilise ressursi säilitamise üksus (ühik), lühendina GRSÜ. EUFGIS miinimumnõuded on leitavad: http://portal.eufgis.org/fileadmin/templates/eufgis.org/documents/EUFGIS_Minimum_requirements.pdf

Metsageneetiliste ressursside säilitamise teema kahes viimases Metsanduse arengukavas

Eesti Metsanduse Arengukavas aastani 2010 peeti üheks vajalikuks tegevuseks täiendavate geenireservimetsade inventeerimist: „Inventeeritakse täiendavaid geenireservi metsi“. Eesti Metsanduse Arengukavas aastani 2020 on geenireservimetsade osas püstitatud järgmine eesmärk: „aastaks 2012 Staatuse loomine Eesti metsageneetiliste ressursside *in-situ* säilitamiseks ja kasutamiseks ning selleks vajalike puistute väljavalimine; aastaks 2014 kaitseeskirjade muutmine geenireservimetsade hooldamiseks, populatsioonide säilitamiseks ja metsakultiveerimise algmaterjali kogumiseks kaitstavatelt aladelt.“ Mõlemas viidatud arengukavas vajalikuks peetud tegevused ei ole aga reaalsuseks saanud.

Reaalne olukord Eestis on selline, et aastal 1985 valitud kümnest geenireservimetsast (3500 ha) on vaid osa riigi omandis ja sellestki on olulisele osale kehtestatud erineva rangusega kaitsereežiim, mille tõttu on sihtliigi uuenduse saamine samale alale kas täiesti võimatu või väga keeruline. Lisaks pole ei geenireservimets ega geneetilise ressursi säilitamise ühik mõistetena esindatud üheski riigi õigusaktis.

HINNANG GEENIRESERVIMETSADE OLEMI JA VAJADUSE KOHTA LÄHTUVALT LEPINGUS ESITATUD KÜSIMUSTELE

Puuliigid, millele on vaja moodustada geenireservimets

Geneetilise ressursi säilitamise üksused (GRSÜ), mida nimetatakse ka geenireservimetsadeks, ehk metsaalad, on vajalik moodustada nii hetkel metsanduslikult olulistele puuliikidele kui ka vähem esinevatele puuliikidele, mis muutuva kliima vaatenurgast võiksid tulevikus potentsiaalselt olulised metsanduslikud puuliigid olla või mille populatsiooni säilimist on oluliselt mõjutamas haigused .

Puuliigid, millele on vaja moodustada GRSÜ-d on mõttekas jagada kahte gruppi – laialt levinud ja majanduslikult olulised puuliigid ja vähem levinud kuid potentsiaalselt majanduslikult olulised, samas ökoloogiliselt tähtsad, kõvalehtpuuliigid. Nimetatud grupeerimine on põhjendatud asjaoluga, et kui näiteks harilik kuusk, harilik mänd ja arukask on levinud kõikides Eesti piirkondades ja kõik mainitud liigid moodustavad kas puhtpuistuid või suure enamusega puistuid siis kõvalehtpuude puhtpuistuid, samuti olulise kõvalehtpuude enamusega puistuid, on Eestis vähe ja sageli on kõvalehtpuud kasvamas hajali erinevates puistutes.

Majanduslikult olulised puuliigid:

Harilik mänd – harilik mänd on nii enamuspuuliigina pindala ja ka tagavara mõttes Eesti kõige levinum puuliik – Aastaraamat Mets 2018 andmetel pindala järgi enamuspuuliigi järgi on meil 31,3% männikuid ja tagavara poolest moodustavad männikud 35,9% Eesti metsaressurssist. Männi geenireservimetsad moodustati juba Nõukogude ajal. Eesti männikutes on puude kvaliteediomaduste osas läbi aegade täheldatud suurt varieeruvust ja seega on oluline, et parim osa heade omadustega männikutest uueneks või uuendataks samast puistust/puistutest pärit materjaliga. Naaberriikides Lätis ja Soomes on EUFGIS andmebaasi kohaselt vastavalt (vähemalt) 10 ja 21 männi GRSÜ-d.

Harilik kuusk – Eesti okaspuudest nii enamuspoolsina kui ka tagavara tähenduses tähtsusele teine puuliik, metsakultiveerimisel konkurentsituult kõige enam kasutatav puuliik. Aastaraamat Mets 2018 andmetel pindala järgi enamuspoolsi järgi on meil 18,8% kuusikuid ja tagavara poolest moodustavad kuusikud 19,7% Eesti metsaressursist. Sarnaselt harilikul männi puistutele on ka kuusikutes täheldatud olulist kvaliteediomaduste varieeruvust ja parem osa kuusikutest peaks saama uueneda või uuendatud samadest puistutest pärineva materjaliga. Lisaks männi geenireservimetsadele valiti Nõukogude ajal ka kuuse geenireservimetsad. Naaberriikides Lätis ja Soomes on EUFGIS andmebaasi kohaselt mõlemas (vähemalt) 7 männi GRSÜ-d.

Arukask – arukase osatähtsust Eesti metsaressursis ei ole lihtne hinnata, sest takseerandmetes kajastatakse arukaske ja sookaske koos, nimetades neid mõlemaid lihtsalt kaseks. Sookask ei ole kaugeltki metsanduslikus mõttes nii oluline puuliik kui arukask ja seega pole sookase GRSÜ-de valimine otstarbekas. Arukase puhul on Eestis piirkonniti täheldatud väga olulist kvaliteediomaduste varieeruvust ja seega oleks parimate looduslike puistute uuendamine ja uuendamine nende algupärase materjaliga vajalik.

Sanglepp – sanglepikud pole kaugeltki nii levinud nagu männikud, kuusikud ja kaasikud kuid ka selle puuliigi osas on piirkonniti täheldatud olulisi kvaliteediomaduste erinevusi, mis annab alust geenireservimetsade valimiseks. Aastaraamat Mets 2018 andmetel pindala järgi enamuspoolsi järgi on meil 3,8% sanglepikuid ja tagavara poolest moodustavad sanglepikud 3,7% Eesti metsaressursist. Lisaks on oluline märkida, et sanglepa kultiveerimine on muutumas järjest populaarsemaks ja seda just tänu muutuvale kliimale. Metsaomanikel on järjest suurem huvi riskide hajutamiseks ja seega soovitakse rajatavate puistute struktuuri mitmekesistada. Seega on sanglepa geneetilise ressursi olem järjest olulisemaks muutumas.

Kõvalehtpuuliigid

Kõvalehtpuuliikide all mõeldakse **harilikku jalakat, künnapuud, harilikku pärna, harilikku tamme ja harilikku vahtrat**. Eesti on kõikide mainitud puuliikide leviala põhjapiiril või selle lähedal. Kõvalehtpuude enamusega puistuid on Eestis vähe, nende detailsemat osatähtsust pole Aastaraamatus METS 2018 välja toodud, teada on, et männi, kuuse, kase, haava, halli lepa ja sanglepa enamusega puistud moodustavad 98,4% ning ülejäänud 1,6% metsamaast iseloomustatakse peapuuliigi tähenduses „teised“ ehk kõvalehtpuuliikide enamusega puistud moodustavad vaid osa 1,6% metsamaast.

Samas on Eestis teada suurepäraste kvaliteediomadustega kõvalehtpuupuistuid ja need väärivad, eriti soojeneva kliima kontekstis, nende geneetilise ressursi säilitamist *in situ*. Kõvalehtpuudest on suurim majanduslik potentsiaal harilikul tammel – see puuliik on soojema kliimaga riikides olnud pikka aega väga väärtuslik liik. Seega on parimate omadustega tammikuid mõistlik käsitleda GRSÜ-dena. Hariliku saare, -jalaka ja künnapuu GRSÜ-de valimise esmane vajadus seisneb selles, et kõikidel liikidel on haigused, mis on nende populatsioone oluliselt vähendanud ja haiguskindlamate populatsioonide (või nende osade), kus on ka heade kvaliteediomadustega puud, säilitamine *in situ* on otstarbekas.

Ülejäänud kõvalehtpuuliikide GRSÜ-de valimine on mõistlik juhul kui leitakse puistud, mis on sama liigi puistutega võrreldes väga heade omadustega.

Geenireservimetsade ehk GRSÜ-de arv ja suurus

Võrreldes GRSÜ-de suurusele esitatud nõudeid ajal kui Euroopas ja samuti Nõukogude Liidus (sh ENSV-s – „Eesti NSV metsade genofondi reservaatide eraldamise, säilitamise ja majandamise eeskirjad“ aastast 1985) alustati geenireservimetsade valimist praeguste teadmiste ning kriteeriumitega (EUFGIS miinimumnõuded) tuleb nentida, et minimaalse pindala kriteeriumilt on üle mindud pigem puude arvu ja sihtliigi täiuse peale. Samuti on oluline sihtliigi arvukus ja geneetilise ressursi säilitamist vääriva osa suurus. Nii on näiteks EUFGISi andmebaasi põhjal Soomes hariliku männi GRSÜ koodiga FIN00008, mille pindala on 332 ha ja hariliku saare GRSÜ koodiga FIN00067, mille pindala on 0,16 ha ehk pindala erinevus kahel GRSÜ-l on enam kui 2000. kordne. Seega on vajaliku GRSÜ-de suurusele ja arvule miinimum (või muude) kriteeriumite määramine äärmiselt ebatäpne prognoos.

Eesti NSV aegadel olnud teadmise ja kogemuse ning kaasaegse naaberriikide praktika seisukohalt võiks Eestis geenireservimetsade ehk GRSÜ-de kogupindala olla umbes 2500 – 3000 hektarit. Samas tuleb silmas pidada, et viimati viidi GRSÜ-de valimiseks meetodilist puistute hindamist Eestis läbi aastal 1985 ja seega ei ole võimalik suuremahulisemate välitöödeta hinnata ega ennustada, milline meie metsade olem sellest vaatenurgast hetkel on. Ainsad numbrid, mida konkreetselt välja pakkuda oleks majanduslikult kõige olulisemate puuliikide puhul need samad ettepanekud, mis olid eelmisel sajandil geenireservimetsade valikul teemaks – eelpool viidatud Eesti NSV metsade... eeskirjades nähti ette, et genofondi reservaaadi suuruseks kehtestatakse üldreeglina okaspuuliikidele 200 – 500 ha ja lehtpuuliikidele 100 – 400 ha ning männile, kuusele ja kaseliikidele vähemalt 3 genofondi reservaaati rannikuvööndis ja samapalju mandrivööndis.

Samuti on väärt uuesti esitada käesoleva kümnendi alguses KIK projekti „Metsageneetiliste ressursside säilitamise strateegia ning metsakultiveerimismaterjali tootmise ja kasutamise strateegia lähteülesannete koostamine ning täiendavate vajakute kaardistamine” aruandes esitatud ettepanekud ehk sisemaavööndis peaks iga sihtliigi kohta olema neli geenireservimetsa ja rannikuvööndis kaks (<http://mi.emu.ee/teadusinfo/projektide-aruanded/kik-projektid/> - 2010 projekt nr 36 aruanne). Kirjeldatud ettepanekute sisu on kontsentreeritult esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Potentsiaalsete geneetilise ressursi säilitamise ühikute olem puuliigi ja säilitamisviiside põhjal

Puuliik	Arv (tk)	Pindala kokku (ha)	<i>In situ/ Ex situ</i>
Harilik mänd	5-10	Ca 500	<i>In situ</i>
Harilik kuusk	5-10	Ca 500	<i>In situ</i>
Arukask	5-10	Ca 500	<i>In situ</i>
Sanglepp	5-10	Ca 300	<i>In situ</i>
Harilik saar	1-10	Sõltub puistute olemist	<i>In situ</i>
Harilik saar	1-2	Sõltub puistute olemist	<i>Ex situ</i>
Harilik jalakas	1-10	Sõltub puistute olemist	<i>In situ</i>
Harilik jalakas	1-2	Sõltub puistute olemist	<i>Ex situ</i>
Künnapuu	1-10	Sõltub puistute olemist	<i>In situ</i>
Künnapuu	1-2	Sõltub puistute olemist	<i>Ex situ</i>
Harilik tamm	1-10	Sõltub puistute olemist	<i>In situ</i>
Harilik pärn	1-5	Sõltub puistute olemist	<i>In situ</i>
Harilik vaher	1-5	Sõltub puistute olemist	<i>In situ</i>

Geneetilise ressursi säilitamise üksuse majandamine

Geneetilise ressursi säilitamise üksuse majandamise kõige olulisem aspekt on uuendamine kuna geneetiliste ressursside säilitamine *in situ* tähendab konkreetses kohas kasvava populatsiooni, või selle osa, geneetilise materjali jätkumist sel samal kohal ka uues metsapõlves. Teisiti väljendudes tähendab GRSÜ majandamine seda, et sel alal ei lubata inimese poolt tekkida looduslikul suksessioonil ehk puuliikide vaheldumisel.

Mis tegevusi selleks vaja teha on, sõltub suuresti säilitatavast puuliigist ja kasvukohatingimustest. Nii näiteks tekib kuusiku alla enamasti ilma inimese sekkumiseta looduslik uuendus ja sellise puistu majandamine tähendaks eelkõige seda, et raieid tuleks teha täpselt nii palju, et looduslikule uuendusele anda võimalus edasi kasvada. Samuti on vajadusel vaja teha sanitaarraieid. Männikute puhul teatavasti vana metsa alla looduslikult männi uuendust ei teki, sõltuvalt kasvukohatüübist tuleb otsustada, kas ala uuendatakse veeraiete või väiksemate lageraielankide tekitamise teel, kuhu istutatakse taimed, mis on kasvatatud sealt samast puistust korjatud seemnest, vähem viljakates kasvukohatüüpides võib ka aegjärgne raie ja/või maapinna mineraliseerimine anda tulemust, et uus metsapõlv saadakse loodusliku uuenduse teel. Siinkohal pole otstarbekas kirjeldada kogu võimalikku metsakasvatustlike võtete kogumit ei sihtliikide ega kasvukohatüüpide kaupa, oluline on põhiprintsiip, et ala uueneks või uuendataks GRSÜ-st pärit materjaliga.

Milline viis antud eesmärgi täitmiseks sobivaim on, otsustatakse iga ala suhtes eraldi. GRSÜ aladel peavad olema lubatud erandid tavametsades kehtivate harvendamise/uuendamise reeglite osas. Üldprintsipiina soovitatakse (ka naaberriikides) GRSÜ aladel uus metsapõlv saada loodusliku uuenduse teel, vajadusel sellele kaasa aidates ja kui see ei õnnestu (või on kasvukohatingimuste põhjal võimalik eeldada, et looduslik uuenemine ei õnnestu) siis kasutatakse ala uuendamiseks lageraiet, mille järgselt istutatakse samast puistust varutud seemnetest kasvatatud taimed.

GRSÜ alaks ei ole mõtet valida ala mille puhul ei ole näiteks mingi kaitserežiimi tõttu võimalik läbi viia tegevusi mis garanteeriks konkreetse ala uuenemise sama puistu geneetilise materjaliga.

***Ex situ* geneetiliste ressursside säilitamine**

Bioloogilise mitmekesisuse kaitse konventsioonis defineeritakse *ex situ* kaitset/säilitamist järgmiselt: *ex-situ* kaitse tähendab bioloogilise mitmekesisuse komponentide kaitset väljaspool nende looduslikku elupaika.

Kõige tüüpilisemad *ex situ* geneetiliste ressursside säilitamise alad/üksused on klooniarhiivid ning seemlad. Seega on meil nelja kõige enam kultiveeritava puuliigi (harilik mänd, harilik kuusk, arukask ja sanglepp) *ex situ* üksused RMK majandatavate seemlate näol olemas. Kõvalehtpuude puhul oleks kõige olulisem tegeleda hariliku saare *ex situ* alade loomisega, sest selle puuliigi populatsioon nii Eestis kui lähiriikideski on saaresurma (*Hymenoscyphus fraxineus*) poolt tugevasti kahjustatud ja on küllaltki tõenäoline, et lähiaastatel jõuab Eesti aladele ka invasiivse putukaliigi, saare salehundlase (*Agrilus planipennis*) leviala ja see nõrgestab ning hävitab saare populatsiooni veelgi. Sarnaselt saarega on haiguste mõttes monitoorida jalaka populatsiooni, mida osades Eesti piirkondades on jalakasurm (*Ceratocystis*

ulmi) tugevalt kahjustanud. Metsapatoloogide prognoos nimenatud haiguse levimise ja kahjustuste osas on pessimistlik.

Seega oleks populatsiooni säilimise mõttes oluline otsustada ka jalaka *ex situ* säilitamise alade üle. *Ex situ* alade loomiseks oleks vajalik valida metsadest ning ka haljasaladelt haigustunnusteta hea fenotüübiga puud (plusspuud), nendelt võtta pookeoksad, need pookida ja poogenditega rajada seemla (-d)/klooniarhiiv(-d). Kuna ühe kohal oleva ja saare puhul ühe tõenäoliselt lähiajal saabuva kahjuri tõttu ei ole tõenäoline, et majandatavatesse metsadesse keegi saare- või jalakataimi istutama hakkab siis ses mõttes oleks klooniarhiivide rajamise mõte, vähemasti esialgu, ainult säilitamise eesmärgiga.

Ülejäänud kõvalehtpuude puhul tuleks *ex situ* säilitamiseks alade rajamine või mitte-rajamine otsustada lähtuvalt nimetatud liikide potentsiaalsest kasutamisest metsade kultiveerimisel kui kliima soojenemine jätkub ja näiteks kõvalehtpuudele sinne kliima märkimisväärselt sobivamaks muutub.

Mitme sihtliigiga GRSÜ

EUFGISi miinimumnõuded näevad ette, et ühel alal võib geneetilise ressursi säilitamiseks olla rohkem kui üks sihtliik ja selliste GRSÜ-de andmeid võib EUFGISi andmebaasi lisada.

Selleks, et ühel alal oleks mitu sihtliiki peaks esiteks sel alal olema mõlema (või kõikide) sihtliigi (sihtliikide) enamus isendeid hea fenotüübiga. Selliste alade valimisel tuleb aga eelkõige mõelda sellele, kuidas teostada nende puistute uuendamine ja kas uues metsapõlves on endiselt kõik alal kasvavad puuliigid sihtliikideks. Näiteks kui alal on hea fenotüübiga kuused ja kased siis eeldatavasti on tegemist viljaka kasvukohaga kus looduslikult võiks vana metsa ala tekkida kuuse eeluuendus (ilma uuendusraieta) kui peale raiet tekiks sinna kindlasti kase uuendus aga kuuse ja kase segametsa uuendamine nii, et mõlemat liiki oleks noores puistus enam vähem sama palju, eeldab aktiivseid metsakasvatustikke töid ja kuuse puhul tõenäoliselt istutust.

Geneetiliste ressursside säilitamise korraldamine seadusandluse tasandil

Geneetiliste ressursside säilitamise korraldamine seadusandluse tasandil peab olema korraldatud nii, et see võimaldaks reaalsuses vajalikke tegevusi ellu viia. Esimese olulise asjana tuleb nii juriidilisi aspekte kui tegevuse sisu arvestades otsustada, kas GRSÜ peaks olema sätestatud Metsaseaduses või Looduskaitse seaduses. Hetkel on metsades asuvatest erinevate piirangutega aladest Vääriselupaik osa Metsaseadusest, erinevad kaitsealad ja nendele kehtestatud nõuded/piirangud on sätestatud Looduskaitse seaduses.

Bioloogilise mitmekesisuse kaitse konventsioonis on defineeritud nii geneetiliste ressursside mõiste, *in situ* kaitse (säilitamise) kui kaitseala mõisted, need on järgmised:

- **geneetilised ressurssid** tähendavad tegeliku või potentsiaalse väärtusega geneetilist materjali; bioloogilised ressurssid hõlmavad geneetilisi ressursse, organisme või nende osi, populatsioone või mistahes muid ökosüsteemi biotilisi komponente, mis on inimkonnale reaalset või potentsiaalselt kasulikud või väärtuslikud;
- **in-situ kaitse** tähendab ökosüsteemide, looduslike kasvukohtade ja elupaikade kaitset ning liikide elujõuliste populatsioonide säilitamist ja parandamist nende looduslikus

keskkonnas; kodustatud või kultiveeritud liikide puhul keskkonnas, kus on välja arendatud nende eristavad tunnused;

- **kaitseala** tähendab geograafiliselt piiritletud ala, mis on loodud või mida reguleeritakse ja majandatakse eriliste kaitse-eesmärkide saavutamiseks;

Esitatud definitsioonide taustal tuleks püüda veelkord sõnastada GRSÜ olemit – heade kvaliteediomadustega ja terved puistud on need, mis sobivad geenireservimetsaks: head kvaliteediomadused ja tervislik seisund on teisisõnu (vt geneetiliste ressursside definitsioon) „ökosüsteemi biotilised komponendid, mis on inimkonnale realselt või potentsiaalselt kasulikud või väärtuslikud“.

Geenireservimetsade peamine eesmärk on konkreetses kohas kasvavate heade omadustega populatsioonide geneetilise materjali säilitamine antud kasvukohas ka uues metsapõlves ehk teisisõnu (vt in-situ kaitse definitsioon) „liikide elujõuliste populatsioonide säilitamine ja parandamine nende looduslikus keskkonnas“. Kuna Eesti asub piirkonnas kus paljudes metsades toimub inimese sekkumiseta looduslik suksessioon ehk liikide ning koosluste vaheldumine siis geneetilise ressursi in situ säilitamiseks on vajalik inimese sekkumine ehk majandamine ja sellest hoolimata on majandatav ala kaitseala ehk (vt kaitseala definitsiooni) „kaitseala tähendab geograafiliselt piiritletud ala, mis on loodud või mida reguleeritakse ja majandatakse eriliste kaitse-eesmärkide saavutamiseks“. Seega tuleb antud definitsioonide põhjal GRSÜ lugeda kaitsealaks. Looduskaitseeaduses on eelnevalt kirjeldatud tingimuste/olemile kõige parem vaste Sihtkaitsevöönd, mis on defineeritud § 30 ning kus on kirjeldatud, mis on sihtkaitsevööndis lubatud ja mis mitte:

§ 30. Sihtkaitsevöönd

(1) Sihtkaitsevöönd on kaitseala maa- või veeala seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks. Sihtkaitsevööndis asuvaid loodusvarasid ei arvestata tarbimisvarudena.

(2) Kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on sihtkaitsevööndis keelatud:

- 1) majandustegevus;
- 2) loodusvarade kasutamine;
- 3) uute ehitiste püstitamine;
- 4) inimeste viibimine kaitsealuste liikide elupaigas, kasvukohas ja rändlindude koondumispaigas;
- 5) sõiduki, maastikusõiduki või ujuvvahendiga sõitmine;
- 6) telkimine, lõkke tegemine ja rahvaürituse korraldamine.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktidega 4 ja 5 kehtestatud keeld ei laiene järelevalve- ja päästetöödele, loodusobjekti kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusele ning kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekul teostatavale teadustegevusele.

[RT I 2009, 3, 15 - jõust. 01.02.2009]

(4) Kaitstava loodusobjekti säilitamiseks vajalike tegevustena või tegevustena, mis seda objekti ei kahjusta, võib sihtkaitsevööndis kaitse-eeskirjaga lubada:

- 1) olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutöid ja veerežiimi taastamist;
- 2) koosluse kujundamist vastavalt kaitse eesmärgile;
- 3) marjade, seente ja muude metsa kõrvalsaaduste varumist;
- 4) jahipidamist;
- 5) kalapüüki;
- 6) tee, tehnovõrgu rajatise või tootmisotstarbeta ehitise püstitamist kaitsealal paikneva kinnistu, kaitseala või riigikaitse tarbeks ja olemasolevate ehitiste hooldustöid;

[RT I, 05.04.2016, 2 - jõust. 15.04.2016]

- 7) poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks ning kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalikku tegevust;
- 8) pilliroo ja adru varumist.

Viidatud § 30 ei sisalda ühtegi sellist punkti, mis ei võimaldaks GRSÜ vajalikke toiminguid tegemast, eeldusel, et kaitse-eeskirja koostamisel on geneetiliste ressursside säilitamisega antud alal arvestatud. Samas sisaldab § 30 endas sõnastust, mis iseloomustab täpselt ka GRSÜ eesmärgi: „Sihtkaitsevöönd on kaitseala maa- või veela seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks“ – GRSÜ on vähemasti poollooduslik kooslus (võib ka looduslik olla) ja kui püütakse saada uut GRSÜ alal uut metsapõlve siis puuliikide mõttes on see ju koosluse säilitamise eesmärgi täitmine, kujundatakse vähemalt poollooduslikku kooslust eesmärgiga seda konkreetses kohas säilitada.

Kuna Looduskaitseseaduses on GRSÜ sisuliselt (kahjuks mitte eraldi defineerituna) olemas siis oleks loogiline, et ülejäänud õiguslikud mehhanismid seoses GRSÜ teemaga on samad või vähemasti samaväärsed sihtkaitsevöönditega. Antud aspekt aga tähendab poliitilist otsust: kui eesmärgiks on kaitsealade mahu suurendamine siis tuleb uued GRSÜ alad valida majandusmetsade hulgast. Kui soovitakse aga kaitsealade mahtu mitte suurendada siis tuleks GRSÜ alasid valida praeguste sihtkaitsevööndite hulgast (kusjuures kõvalehtpuupuistute puhul on suurem tõenäosus kaitsealadelt midagi sobivat leida kui majandatavatest metsadest) ja seda eeldusel, et GRSÜ osa sihtkaitsevööndis on selline, kus on uuendamiseks vajalikud tegevused kaitse-eeskirjaga lubatud.

Uute alade valmises oleks esimeseks sammuks kameraal ja välitööd alade inventeerimiseks ning kvaliteediomaduste hindamisel tuleks lähtuda nii direktiivis 1999/105 kui Keskkonnaministri määruses nr 20 esitatud, kategooriasse „valitud“ kuuluva kultiveerimismaterjali algmaterjali heakskiitmise miinimumnõuetest. Alade valikul peaks osalema Keskkonnaamet ja EMÜ (teistel asutustel Eestis siiani puistute kvaliteediomaduste hindamise kogemust pole), GRSÜ majandamist peaks korraldama Keskkonnaamet ja RMK.